

tantiu: 'fona disparadora' > 'disparadora (fona)'. En canvi sí que fóra possible que el canvi de *bassetja* en *massetja* es degué a la influència dels mots àrabs connexos *miqlā* i *musáyyib*. — 2 Llevat només Eivissa (la més meridional i arabitzada): «jo diria que he sentit una flaüta com sonava i una altra cosa com es esclafits d'una *bassetja*», Castelló, *Rondalles Eiv.* — 3 «An es jove, fermat, el van posar dins sa *fona* d'una *bassetja gegantina*, i abraonant-lo per ses comes, fetes de tres llibants tronyellats, 10 dos gegants per banda, i voltant-la amb delit com qui tira una pedra, llançaren el malanat dins sa buidor des barranc», Camps i Mercadal, *Folk. Men. de la Pagesia* II, 60-61. Passatge d'una rondalla meravellosa de l'antigor, que té sobretot l'interès d'ensenyar-nos que en aquella illa (segurament no sols allí) coexistien *fona* i *bassetja* (p-), i aplicant-se més especialment aquesta a una arma més gran i poderosa, es va reservar el mot llatí per al pedrer o bossa de l'arma, on es dipositava el projectil (recordem que el ll. *fundā* era també 'bossa', 'funda'). Ara bé, Camps pretén que és «sa *bassetja*» com ho deien «nostres pares» si bé cuita a reconèixer que «casi tothom diu *passetja*» (II, 98). Un més aviat creuria que deu ser a la inversa, o sigui que 15 els pares deien *passetja* i avui s'ha introduït *bassetja* en el parlar d'alguns, car a Menorca hi ha molta més influència del català continental que a l'Illa Major. En tot cas F. de B. Moll, que bé ho ha de saber, diu (*AlcM*) que la forma menorquina 30 és amb p- i no b-. — 4 En el Torcimany d'Aversó (c. 1395) figura *pacega* al costat de *bacega* i *passéga*, com a presents verbals o com a substantius accentuats en la é (i amb g pronunciada j com es veu per totes les rimes). Hem de creure que en 35 part es tracta del present del verb *passéjar*, però les dues formes amb c més aviat deuen ser del nostre mot (115.13, 14). — 5 Per completar els detalls fonètics aclarim que el mot té pertot é neutra en els parlars balears que encara distingeixen, i è en català oriental, ço que correspon bé a un ètímon llatí amb i. En el Maestrat (on *tj* i *j* es confonen) pronuncien amb ž o *žž* però fora d'això hi ha l'africada ĝ pertot. Això no xocarà —qualsevol que sigui l'etimologia— car és sabut que en tot el català 45 oriental del Sud i del Centre l'antiga -j- postònica es pronuncia ĝ: *sitja*, *corretja*, *-itja*, *-utja*, *imatge*, *farratge*, *platja*, etc. (*LleuresC*, 260). En els parlars balears, de més a més, ha actuat la influència dels verbs en -*etjar*, car ja veurem que hi ha un verb derivat *bassetjar*, i *bassetjada*. — 6 Més dades en el Pauly-Wissowa, i en la monografia de Gabriel Llompart «Los Honderos» de la col·lecció *Panorama Balear* (Palma, c. 1950), que en part ja es deuen trobar en una copiosa monografia inèdita del cronista de Ciutat, Bonaventura Serra († 1784), un poc extractada per J. M. Bover, *Bibl. de Escr. Balears*, § 1183, II, 370-1. — 7 Per por d'una errada vaig demanar al Dr. Isidor Macabich si era real aqueixa variant. M'escriví el 1-II-1964 que en efecte era co- 60

neguda si bé «no tan general com *bassetja*, lo corrent a fora i a Vila; com si fos un sobrenom en broma». Endevino, doncs, que alguns ho perceben com un compost = *bé xiula!* Etimologia popular, és clar. Però encara que alguna alteració per obra d'aquest factor és imaginable, no crec que això bastés per explicar la terminació -*iula* —cf. els termes cautes «com si fos» que usà el savi amic—: perquè l'etim. pop. pogués sorgir era tan necessari que hi hagués ja la terminació -*iula* com la inicial *bə*. — 8 O bé hi hauria dissimilació *e-é* > *a-é*, com en *mateix*, *darrere*, *barret*, *alet*, etc. — 9 És lícit almenys d'indicar reservadament alguna hipòtesi complementària. *Brondo* és un dels llinatges més rancis de la noblesa mallorquina, que ja trobem citat en el S. XIV: el *DAG* diu que ja el citen el 1369 i el 1386. Personatges il·lustres són Domingo Brondo (Palma, 1593-1652), militar i després frare dominic, Lionor Brondo, Manuel Brondo. L'arxiu familiar dels Brondo era tan ric que hagueren de contractar els serveis permanents del futur cronista de Palma Joaquim Maria Bover (l'autor de la *Biblioteca de Auteurs Balears*, que dona aquestes dades). Salta a la vista que això no vindrà d'un «topònim venecià *Brondolo*», com suposa *AlcM*, car no apareixeria en la forma constant *Brondo* amb -*do* final, constant d'ençà que aquests soldats aristocràtics prestaven grans serveis a Pere del Punyalet en la guerra del S. XIV contra Castella, com confirma el mateix Bover. És evident que uns immigrants italians, per haver arribat a ser de l'aristocràcia mallorquina ja a m. S. XIV haurien hagut d'entrar a l'Illa moltes generacions abans: i ja el Cerimoniós els hauria posat en llocs de tanta responsabilitat! Insostenible.

En canvi és convincent de pensar en una rel·lúquia mossàrab, en -*o*, com és tan corrent en aquesta mena de romanalles; i és clar que ha de derivar del verb onomatopèic *brondar* 'oscillar fortament, tenir caiguda balandrejant lluny d'un lloc', que el *DAG* i *AlcM* documenten en Costa i Llobera i en Galmés, i que localitzen a St. Llorenç des Cardassar, etc.: «*brondant* pel vell cornaló / de la clasta casolana, / bona ombra fa la baldana / de la figuera aubacor», B. Guasp (*Illes d'Or* IX, 97). Ara bé aquest *brondar* és evidentment paral·lel de *bronzir*: i si el nom de *bassetja* *bronz* ve de *bronzir*, és ben concebible que el nom dels Brondo fos una antiga denominació dels foners balears derivada paral·lelament de *brondar*. I de fet *bronda* s'usa i, si no m'enganyo, justament amb el sentit de 'fona', veg. Arx. Lluís Salvador (*Die Balearen*), p. 248. Encara podríem llançar-nos més enllà, puix que és Ernout-M. el qui suggereix que *fundā* sigui pròpiament nom balear de la fona (adaptat al vocabulari llatí), car puix que si en lloc de *FUNDA* trobem formes inexplicables com *fronde* en francès, *fronda* en certs parlars occitans, *fionda* i *frombola* en italià, tot això es podria deure a l'existència d'una variant **BHONDA* o **PHO-* o **PHRONDA* en la llengua aborigen balearica (potser pronunciats tots ells amb